

ТЕХНОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ ВЫСШЕГО МЕДИЦИНСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В статье рассматривается содержание понятия «педагогическая технология», определены структурные компоненты технологии формирования информационно-аналитической компетентности будущих врачей.

Ключевые слова: информационно-аналитическая компетентность, педагогическая технология, будущий врач.

N. Lobach

TECHNOLOGY OF FORMING INTENDING DOCTORS INFORMATION-ANALYTICAL COMPETENCE IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF MEDICAL EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The article considers the content of the concept «educational technology»; the structural components of the technology of forming information and analytical competence of intending doctors are defined.

Key words: information and analytical competence, educational technology, intending doctor.

УДК 378.4 (73) : 81

Н. О. Подолянська

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ШКОЛАХ США

У статті розглядаються історичні умови розвитку іноземної освіти у школах США середини ХХ – початку ХХІ століття. Зроблено огляд основних рекомендацій Президентської комісії з іноземних мов і міжнародної освіти щодо поліпшення якості вивчення іноземних мов у системі освіти Сполучених Штатів Америки. У статті аналізуються Державні стандарти з іноземної освіти у США. Автор акцентує увагу на огляді основних видів шкільних навчальних програм з іноземних мов і аналізі рівня їхньої ефективності.

Ключові слова: іноземна освіта, іноземна мова, критичні мови, державні стандарти, іноземне занурення.

Постановка проблеми. Президентські комісії, політики, впливові бізнесмени і освітяни США вже протягом тривалого часу висловлюють стурбованість з приводу низького рівня компетентності з іноземних мов серед американських громадян. Порівняно з іншими країнами Сполучені Штати Америки мають недостатньо ефективну мовну політику, тому американці просто не зацікавлені у вивченні іноземних мов. Лише 9 відсотків громадян США володіють однією іноземною мовою, тоді як європейців, які мають достатній для здійснення комунікації рівень іноземних мов і навичок, – 44 відсотка [1]. Як зазначив у своїй промові Леон Панетта, американський професор і політик, наприкінці ХХ століття Сполучені Штати Америки були можливо єдиною нацією у світі, де можна закінчити

середню та вищу школу, не вивчаючи жодної іноземної мови. Поширена практика у старшій школі і коледжі, коли учням і студентам пропонують чи вимагають вивчати іноземну мову протягом одного – двох років, просто не в змозі дати студентам змістовні знання з іноземних мов [2]. Необхідність дослідження мовної освіти в університетах Сполучених Штатів Америки зумовила потребу в аналізі особливостей вивчення іноземних мов у системі шкільної освіти США.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить, що питання розвитку іншомовної освіти США є актуальним. Окремі його аспекти висвітлюється у численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців (Зіноватна О., Колієр В., Овандо К., Панетта Л., Томас В. та інші), які займаються аналізом розвитку білінгвальної освіти і вивчення іноземних мов на всіх рівнях освіти Сполучених Штатів Америки.

Мета статті полягає у необхідності дослідити особливості розвитку іншомовної освіти, визначити роль і стан вивчення іноземних мов у системі шкільної освіти Сполучених Штатів Америки, проаналізувати основні види шкільних навчальних програм з іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. У 1979 році Президентська комісія з іноземних мов і міжнародної освіти США прийшла до висновку, що «американська некомпетентність з іноземних мов є просто ганебною...» [2]. Ця комісія присвятила рік інтенсивному оцінюванню стану вивчення іноземних мов і міжнародного навчання та їхньому впливу на «силу нації». Вона підтвердила систематичні проблеми у викладанні іноземних мов, починаючи з невідповідної підготовки вчителів, недостатньої адміністративної підтримки, відсутності творчих навчальних планів, і закінчуючи неякісним координуванням навчального процесу і відсутністю логічних критеріїв оцінювання успішності учнів. Як зазначила Президентська комісія, ці проблеми є типовими не лише для кожного рівня освіти в Сполучених Штатах Америки, починаючи з початкової школи і закінчуючи вищою, а також характерні для сфер наукових досліджень і бізнесу, праці та управління.

Президентська комісія з іноземних мов і міжнародної освіти США розробила перелік рекомендацій загальною кількістю 65 пунктів і адресувала їх федеральному, місцевим і урядам штатів, багатьом великим установам приватного сектору, які також несуть відповідальність за якість освіти та наукових досліджень. Ці рекомендації були також адресовані початковій і середній школі, вищим навчальним закладам, місцевим громадам, приватним роботодавцям, усім громадським і приватним освітнім агенціям.

Основні рекомендації включали наступні пункти:

1. *Іноземні мови.* Створення 20 регіональних центрів і освітніх установ, які працюють влітку, відновлення обов'язковості вивчення іноземних мов, додаткове фінансування і заохочення вчителів навчати іноземним мовам, введення національних критеріїв і програм з оцінювання успішності учнів, наявність фахівців з іноземних мов у освітніх департаментах кожного штату.

2. *Від дитсадку до старшої школи.* Проголошення іноземних мов і міжнародної освіти першочерговим завданням держави, посилення програм з підготовки викладацьких кадрів, удосконалення навчальних планів і програм, розширення програми з міжнародного обміну учнями, збільшення фінансування на міжнародну освіту.

3. *Навчальні програми коледжів і університетів.* Обов'язковість вивчення іноземних мов, фінансування і підтримка студентів-початківців, організація національних центрів з

прогресивної міжнародної підготовки та наукових досліджень, федеральне фінансування магістерських і докторських наукових товариств, збільшення урядового фінансування на підтримку і вдосконалення законів про середню, вищу і міжнародну освіту, Національного наукового фонду США (NSF) і таких програм з міжнародної освіти, як наприклад програма академічних обмінів імені Фулбрайта (Fulbright).

4. *Програми з міжнародного обміну студентами.* Збільшення фінансування урядом і приватними установами програм з обміну студентами.

5. *Освіта громадян у сфері міжнародних відносин.* Збільшення фінансування громадських і професійних організацій на підтримку освіти громадян Сполучених Штатів Америки.

6. *Бізнес і робота за кордоном.* Заохочення і сприяння навчанню з міжнародного бізнесу, стажування за кордоном; створення навчальних закладів, які спеціалізуються на міжнародному бізнесі та іноземних мовах.

7. *Удосконалення організаційних процесів в урядових і навчальних установах, зв'язаних із системою освіти США.* Заснування посади заступника секретаря з міжнародних справ у Департаменті освіти США, створення Національної комісії з моніторингу і звітування щодо успішності навчання іноземним мовам [2].

Зупинимося на основних етапах розвитку іншомовної шкільної освіти в Сполучених Штатах Америки середини ХХ – початку ХХІ століття. Взагалі процес викладання і вивчення іноземних мов у школах США має строкате минуле. Навчальні програми з іноземних мов у початковій і середній школі то набували, то втрачали популярність у залежності від політичного клімату і освітньої філософії певного історичного періоду розвитку держави.

З початком Другої світової війни американці виявились неспроможними спілкуватися іншими мовами, крім англійської, і це ускладнювало ведення війни на декількох фронтах. Під час війни була розроблена нова методологія викладання іноземних мов. Армійський метод вивчення мов, який базувався на інтенсивному «зануренні» в іншомовне середовище, виявився успішним і ефективним; він став сильною мотивацією для дорослих, які опановували мови за цим методом, оскільки була негайна потреба спілкуватися за кордоном. Після закінчення Другої світової та Корейської воєн за фінансової підтримки Федерального уряду Сполучених Штатів Америки армійський метод вивчення іноземних мов був адаптований і впроваджений у шкільну і вищу освіту [3]. Але федеральне фінансування на підтримку цієї державної ініціативи згодом суттєво зменшилось. Це призвело до того, що наприкінці 1960-х – початку 1970-х років через брак локальних бюджетних коштів місцеві округи були змушені значно скоротити навчальні плани. Найчастіше було просто неможливо оцінити ефективність навчальних програм з іноземних мов у початковій і середній школі, тому вчителі, батьки і керівництво вирішили, що учні не потребують подібних знань. Протягом досить короткого проміжку часу викладання іноземних мов у початковій і середній школі суттєво скоротилося.

Наприкінці 1960-х – початку 1970-х років методологія викладання іноземних мов зазнала істотних труднощів. У багатьох провідних університетах Сполучених Штатів Америки відмінили обов'язковий вступний екзамен з іноземної мови, різко зменшилась кількість іноземних мов, які викладались у ВНЗ. Навчальні програми з іноземних мов у

початковій школі фактично зникли.

Кінець 1970-х – початок 1980-х років характеризується відродженням інтересу до освітніх програм з вивчення іноземних мов. Створення таких організацій як Дипломатична служба США (The Foreign Service) і Корпус миру (The Peace Corps) та їхня активна діяльність позитивно вплинули на розвиток іноземного мовлення американців. Служба контролю сфери освіти (The Educational Testing Service) і Американська рада з викладання іноземних мов (the American Council on the Teaching of Foreign Languages) розробили нормативи знань з іноземних мов. У ці роки також зріс інтерес до проблеми, як подолати мовні потреби лінгвістичних меншин у Сполучених Штатах. Але незважаючи на державні доповіді, в яких наголошується на особливій потребі американських громадян бути компетентними в іноземних мовах і зарубіжних культурах, лише невелика кількість штатів видала закони про викладання іноземних мов у початковій школі. В деяких штатах запроваджені законодавчі ініціативи з підготовки вчителів до роботи з учнями молодшого шкільного віку і з розроблення навчальних програм для пілотів.

Важливим фактом є те, що в Сполучених Штатах час від часу існувала своєрідна «мода» на іноземні мови. У XIX столітті американці захоплювалися вивченням французької мови, мови франкофілів, лідерів боротьби за незалежність від Сполученого Королівства. У 1950-х роках після відкриття американських центрів у Римі, Флоренції і Болоньї «модною» мовою стала італійська. У 1960-х роках у зв'язку із запуском супутника Радянським Союзом громадяни США почали вивчати російську мову. У 1980-х – 1990-х роках, коли Японія стала одним з основних економічних партнерів США, актуальною мовою стала японська. У 2006 році, після подій 11 вересня 2001 року, Сполучені Штати Америки заснували Мовну ініціативу з національної безпеки. На реалізацію цієї ініціативи Федеральний уряд виділив сто мільйонів доларів на розвиток факультетів із так званих «критичних мов» («critical languages»); мета цих факультетів полягає в підготовці висококваліфікованих фахівців з таких мов, як китайська, арабська, фарсі, тобто мов «з важливих для США геополітичних районів світу» [4, с. 762]. Була також підтримана ініціатива щодо викладання критичних мов на шкільному рівні. Офіційні дослідження свідчать, що ці навчальні програми є доволі успішними. Шкільна освіта отримала необхідні кошти на запрошення вчителів з Китаю та Єгипту викладати мови протягом навчального року. На цей час найпопулярнішою іноземною мовою була китайська; відсоток початкових, середніх і старших шкіл, у яких пропонується вивчати цю іноземну мову, суттєво зріс з одного до чотирьох процентів. Успішність навчальних програм з вивчення китайської мови частково завдячує фінансовій підтримці уряду Китаю [1].

Зазначимо, що більшість довготривалих навчальних програм у початковій школі завдячують лише місцевим ініціативам. На відміну від України і країн Європи, де знання іноземних мов вважається обов'язковим і є одним із головних предметів шкільної програми, у Сполучених Штатах цей предмет «не розглядається як засіб розумового розвитку особистості. Викладання іноземних мов у школі вважається розкішшю, предметом, необхідним для учнів, які мають намір продовжувати освіту в коледжі і зв'язаним із фінансуванням шкільного округу. Таким чином, іноземні мови не є пріоритетом шкільної освіти» [5, с. 161].

За статистичними даними Центру прикладної лінгвістики Сполучених Штатів

Америку на 2006 рік лише 45 відсотків учнів обирають іноземні мови як шкільний предмет, з них: «30% – іспанську, 8% – французьку, 2% – німецьку, 0,5% – італійську, 0,4% – японську, 1,3 % – інші мови» [4, с. 451].

Зупинимося на огляді Державних стандартів з вивчення іноземних мов у Сполучених Штатах Америки. У 1993 році коаліція з чотирьох державних мовних організацій, до якої увійшли Американська рада з викладання іноземних мов, Американська асоціація вчителів французької мови, Американська асоціація вчителів німецької мови, Американська асоціація вчителів іспанської і португальської мов отримали федеральне фінансування на розвиток стандартів шкільної іншомовної освіти. Це був важливий освітній документ, що отримав федеральну підтримку, тому що він вперше об'єднав усю галузь викладання іноземних мов у США, поставивши перед освітянами низку послідовних довготривалих завдань. Сформульовані в єдиному федеральному документі стандарти спрямовані на підвищення якості викладання іноземних мов; метою цього законопроекту є привернення уваги громадян Сполучених Штатів Америки до важливості вивчення мов, як основного інструмента спілкування в сучасному глобалізованому світі. За підтримки Департаменту освіти США і Національного благодійного фонду підтримки гуманітарних наук був розроблений і вперше опублікований у 1996 році проект Державних стандартів з вивчення іноземних мов, який визначав роль і місце вивчення іноземних мов у системі освіти Сполучених Штатів Америки. Цей документ призначений учителям, керівникам освітніх установ і розробникам навчальних програм на федеральному і місцевому рівнях з метою поліпшення іншомовного навчання у школах. У 2000 році сьомий остаточний проект стандартів став частиною освітньої ініціативи Адміністрації Буша, яка була включена в федеральний документ «Цілі 2000» (Goals 2000) Адміністрації Президента Клінтона. Основний філософський принцип Державних стандартів з вивчення іноземних мов сформульований таким чином: « Мова і спілкування – це серце досвіду людства. Сполучені Штати Америки повинні забезпечити учням освіту, щоб вони були лінгвістично і культурно підготовлені до успішного спілкування у плюралістичному американському суспільстві і за кордоном. Цей наказ передбачає майбутнє, в якому всі учні розвиватимуть і підтримуватимуть майстерність з англійської мови і щонайменш однієї іншої мови, сучасної чи класичної. Діти представників етнічних меншин повинні мати можливість розвивати подальшу майстерність з їхньої першої мови». Розробники стандартів виокремили п'ять основних сфер у шкільному навчанні іноземних мов: спілкування, культури, зв'язки, порівняння, громади. Як зазначається в цьому документі, «спілкування (іншими мовами крім англійської) є ядром вивчення другої мови незалежно від виду комунікації – віч-на-віч, у письмовій формі чи крізь століття при читанні літератури. Вивчаючи інші мови, учні здобувають знання і розуміння культур, у яких спілкування відбувається цією мовою, і по суті, ніхто не може посправжньому оволодіти іншою мовою, поки не опанує культурний контекст, в якому ця мова використовується. Вивчення мов забезпечує зв'язки з додатковими знаннями, які не може досягнути людина, що володіє лише англійською. Через порівняння і протиставлення з іноземною мовою учні розвивають розуміння природи мови, культурну концепцію і усвідомлюють, що існує багато способів споглядання світу. Всі ці п'ять елементів у поєднанні при вивченні іноземних мов дадуть змогу учневі брати участь у спілкуванні в мультилінгвальному суспільстві на батьківщині і в усіх куточках світу, в різноманітних

ситуаціях, проявляючи належний рівень культурного розуміння» [6].

Проаналізуємо основні види навчальних програм з вивчення іноземних мов у школах Сполучених Штатів Америки. Деякі округи ухвалили викладання іноземних мов за програмою FLES (the Foreign Language in the Elementary Schools). Суть цієї програми полягає в тому, що вивчення іноземних мов починається з перших класів початкової школи і продовжується протягом усієї шкільної освіти [2]. У деяких округах ця програма пропонує уроки навіть для дітей, починаючи з дитсадка, до 5 – 6 класу школи. FLES забезпечує якісне навчання, що базується на методиці «занурення в іноземну мову». Мета цієї навчальної програми полягає у створенні оптимальних умов для опанування мови: на уроках використовується лише іноземна мова, найчастіше викладачі є носіями мови, що вивчається; навчання базується на повному зануренні в мову і проводиться в ігровій формі. «Діти насолоджуються вивченням іноземної мови... вони досліджують зарубіжні землі через захоплюючі історії, енергійні ігри, творчі інтерактивні завдання. FLES допомагає дітям почуватись упевнено, чуючи та спілкуючись новою мовою... вони стають культурно обізнаними...» [7]. Яскравим прикладом високої ефективності FLES є відмінні результати навчання іноземним мовам у Джорджії, навчальну модель цього штату було навіть офіційно рекомендовано запровадити в решті штатів. Урок триває 30 хвилин на день, 5 днів на тиждень і ведеться лише іноземною мовою. За цією програмою діти Джорджії починають вивчати іноземну мову з дитсадка і до п'ятого класу школи. У 1996, 1998, 2001 роках Центр прикладної лінгвістики Сполучених Штатів Америки проводив тестування серед дітей, які навчалися за цією програмою, і офіційно підтвердив високу результативність FLES [8, с. 897]. Дослідження показали, що вивчення іноземних мов з раннього дитинства посилює когнітивний розвиток особистості, а уроки FLES у початковій школі забезпечують міцну основу для подальшого опанування мови. «Діти співають, спілкуються, грають і займаються інтерактивними видами діяльності, що забезпечує повне занурення в іноземну мову. Як правило, висококваліфіковані вчителі з FLES є носіями іноземної мови, яку вони викладають, тому вони відкривають своїм учням вікно до іншої культури, обмінюючись звичаями і традиціями. Навчання іноземним мовам з раннього дитинства готує дітей до глобального ринку праці, який на них чекає попереду!» [7].

Наступною типовою для американської шкільної освіти моделлю є FLEX (Foreign Language Exploratory, Foreign Language Exploration or Experience), тобто «дослідження іноземної мови» [8, с. 896]. Навчальні програми FLEX, як правило, розраховані на дітей останніх класів початкової школи чи учнів середньої школи. Найчастіше ці короткотривалі програми пропонують у тих шкільних округах, які не мають можливості фінансувати інтенсивні програми з вивчення іноземних мов. Суть цієї навчальної моделі полягає в тому, що учням надається можливість ознайомитись з двома чи декількома іноземними мовами за порівняно короткий проміжок часу, найчастіше подібні мовні курси тривають менше року [2]. Заняття з іноземних мов проводяться англійською, учні вивчають лише базовий іншомовний словник і деякі розмовні фрази, не опановуючи при цьому правила читання та письма [5, с. 161]. Такі оглядові програми мають на меті допомогти учням обрати іноземну мову, яку вони хочуть поглиблено вивчати на старших етапах шкільної освіти [4, с. 451]. Позитивна особливість програм FLEX полягає в тому, що вони допомагають учням у виборі іноземної мови і поліпшують розуміння інших культур світу. За умови ретельного

планування занять і майстерного викладання, ці програми стають гарним стимулом для учнів вивчати іноземні мови.

«Занурення у мову» або «іншомовне занурення» (language immersion) – модель навчання, яка використовується в американській шкільній освіті порівняно рідше. Менш ніж п'ять відсотків шкіл США використовують цю модель вивчення іноземних мов. У деяких регіонах країни повне або часткове іншомовне занурення запроваджене у спеціалізованих школах з метою шкільної десегрегації. Навчальні програми із занурення у дві мови в основному практикуються в штатах з великою концентрацією учнів, що належать до етнічних меншин, як наприклад Нью-Йорк, Каліфорнія і Масачусетс. Англійські і неанглійські учні навчаються разом і виступають культурним і мовним джерелом один для одного. За останніми статистичними даними Центру прикладної лінгвістики Сполучених Штатів Америки за останні роки простежується повільне, але стійке зростання популярності програм із іншомовного занурення. Нині, 25 штатів і Округ Колумбія пропонують цю модель навчання іноземним мовам [2]. Інґрід Пуфал, дослідниця Центру прикладної лінгвістики США, вважає, що саме ця модель навчання дійсно дозволяє досягти справжньої майстерності з іноземної мови [1].

У середній і старшій школі Сполучених Штатів Америки іноземні мови є вибірково предметом. Найчастіше учні обирають іспанську, французьку і німецьку; рідше – японську, китайську, російську, латинську і грецьку. Але після включення екзамену з іноземних мов у реєстр обов'язкових вимог для отримання ступеня бакалавра, у старшій школі США з'явилися і набувають все більшої популярності програми поглибленої підготовки з іноземних мов. Ці інтенсивні навчальні курси допомагають учням при вступі в коледж і полегшують накопичення кредитів під час навчання у ВНЗ Сполучених Штатів Америки [8, с. 898]. Отже учні старшої школи, які планують вступити до коледжу, вивчають іноземні мови, складають іспит і «можуть більше до неї не повертатись» [5, с. 161]. Тож, реальне вивчення іноземної мови у США починається у 8 – 9 класі. Але мовні програми запроваджені менш, ніж у половині старших шкіл країни. В основному наявність навчальних програм з іноземних мов залежить від шкільного округу, розташування школи, її розміру і рівня заможності громадян, діти яких у ній навчаються. Найбільший вибір програм пропонується у старших школах заможних міських районів, у той час, як діти бідних або сільських громад взагалі не мають занять з іноземних мов [4, с. 452]. Світова економічна криза теж негативно позначилась на системі шкільної освіти Сполучених Штатів Америки взагалі і вивченні іноземних мов зокрема. Суттєво скоротилося фінансування кожної освітньої ланки, тому в багатьох штатах припинили дотримуватися федеральних вимог щодо вивчення іноземних мов. Наразі, за останніми статистичними даними більше половини випускників шкіл не вивчають жодної іноземної мови у школі [1].

Отже, більшість шкільних програм з іноземних мов у Сполучених Штатах надають лише загальне уявлення про іншу мову. На нашу думку, основними недоліками іншомовної освіти у школах США є, по-перше, порівняно пізній початок вивчення іноземної мови, а по-друге, «відсутність наступності програм з іншої мови між шкільними ланками» [5, с. 162]. Незалежно від виду запровадженої навчальної програми, шкільні округи, які зацікавлені у дотриманні вимог з викладання у школах іноземних мов, стикаються з труднощами, зв'язаними з добором кваліфікованих учителів іноземних мов. Для програм іншомовного занурення, як правило, запрошують викладачів із-за кордону, яким ще потрібно пройти довгу

процедуру легалізації. До вчителів старшої школи висуваються особливі вимоги. Окрім високої кваліфікації з іноземних мов, вони повинні знати і розуміти контингент учнів, з якими вони працюють: їхню культурну орієнтацію, їхні розумові здібності, найефективніші шляхи для налагодження контакту з учнями і для налаштування їх на вивчення іншої мови [2].

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що стан сучасного викладання і вивчення іноземних мов у початковій, середній і старшій школах США великою мірою залежить від усвідомлення національних потреб і пріоритетів. Через відсутність федерального навчального плану з іноземних мов і недоліки національної мовної політики шкільні округи самостійно розв'язують питання щодо введення чи відміни (зазвичай, через обмежений бюджет) навчальних планів з іноземних мов.

Мовна освіта Сполучених Штатів Америки є досить складним явищем, залежним від багатьох політичних, економічних, соціокультурних, соціолінгвістичних, психолінгвістичних і пізнавальних факторів, основними з яких є: недоліки національної мовної політики, зменшення фінансування системи освіти через економічний спад, етнічна неоднорідність суспільства США, статус англійської мови як мови міжнародної комунікації, «непрестижність» спадкових мов і, як результат, – відсутність високого рівня мотивації вивчати іноземні мови. Наразі головним пріоритетом мовної політики і мовної освіти Сполучених Штатів Америки є вивчення англійської мови всіма громадянами країни, незалежно від їхньої етнічної належності, як інструмента створення національної єдності.

Усвідомлення американськими політиками і науковцями факту, що вивчення іноземних мов тісно зв'язане не тільки з мовною компетентністю людини, а також з правильним розумінням і поважним ставленням до інших культур і з підвищенням рівня розумового розвитку особистості, позитивно вплинуло на розвиток іншомовної освіти США у XXI столітті.

Література

1. Will Americans Really Learn Chinese? [Електронний ресурс] / [ed. by K. Roberts, T. Tang, S. Ellingwood, F. Zhang] // New York Times Room for Debate: Running Commentary on the News. – 2010. – February 7. – Режим доступу: <http://roomfordebate.blogs.nytimes.com/2010/02/07/will-americans-really-learn-chinese/>
2. Panetta L. E. Foreign Language Education: If «Scandalous» In The 20th Century, What Will It Be In The 21st Century? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stanford.edu/dept/lc/language/about/conferencepapers/panettapaper.pdf>
3. National Defense Education Act [Електронний ресурс] / The Columbia Electronic Encyclopedia, 6th ed. – Columbia University Press, 2012. – Режим доступу: <http://www.infoplease.com/encyclopedia/society/national-defense-education-act.html#ixzz2VuwD2cvn>
4. Unger H. Encyclopedia of American education / Harlow Unger. – Facts on File: New York, 2007. – 1370 p.
5. Зіноватна О. М. Мовна освіта в США в контексті мовної ситуації та мовної політики / О. М. Зіноватна // Вісник Житомирського державного імені Івана Франка університету. – 2010. – Вип. 53. – С. 158 – 163.
6. Standards for Foreign Language Learning: Preparing for the 21st Century [Електронний ресурс] // New York: The National Standards in Foreign Language Education Project, 1996. – Режим доступу: http://www.actfl.org/sites/default/files/pdfs/public/StandardsforFLLexecsumm_rev.pdf

7. Big Learning: Inspiring Curiosity for over 35 Years [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mccpta-epi.org/>

8. Encyclopedia of Education / [ed. by J. Guthrie]. – USA: Macmillan Reference Library, 2003. – 3357 p.

Н. О. Подольская

ОСОБЕННОСТИ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В ШКОЛАХ США

В статье рассматриваются исторические условия развития иноязычного образования в школах США середины XX - начала XXI века. Сделан обзор основных рекомендаций Президентской комиссии по иностранным языкам и международного образования по улучшению качества изучения иностранных языков в системе образования США. В статье анализируются Государственные стандарты по иноязычному образованию в США. Автор акцентирует внимание на обзоре основных видов школьных учебных программ по иностранным языкам и анализе уровня их эффективности.

Ключевые слова: иноязычное образование, иностранный язык, критические языки, государственные стандарты, языковое погружение.

N. O. Podolyanska

PECULIARITIES OF THE FOREIGN LANGUAGES LEARNING AT SCHOOLS OF THE USA

The article deals with the historical conditions of foreign language education development at US schools from the middle of the 20th to the beginning of the 21st century. The author observes the main recommendations by the President's Commission on Foreign Languages and International Studies given to educational establishments of different levels and aiming at improving the quality of learning foreign languages in the education system of the United States. This article also analyzes the US National Standards for Foreign Language Education. The author focuses on a review of the main types of school curricula on foreign languages and the analysis of their effectiveness.

Key words: foreign language learning, critical language, national standard, FLES, school curriculum, foreign language immersion.

УДК 374.7

П. Г. Буянов

АНДРАГОГІЧНІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

У статті визначена важливість використання результатів розвитку андрагогіки у процесі навчання людей, які потребують соціальної допомоги, в умовах динамічних соціальних перетворень і швидкозмінних життєвих ситуаціях.

Ключові слова: андрагогіка, соціальна допомога, безробітні, мігранти, військовослужбовці, інваліди, засуджені.

Постановка проблеми. На рубежі XX – XXI століть особливої важливості набуває освіта дорослих, необхідність якої зумовлена динамікою соціальних перетворень, змінами у змісті й характері праці та суспільної діяльності людей, збільшенням вільного часу та